

VAKIF HATTAT OKULU

Dr. İbrahim ATEŞ

Selçuklular ve Osmanlılar zamanında vakıfların Türk eğitim ve öğretim hayatında büyük rol oynadığı bilinen bir gerçektir. Mektep, medrese, dârü'l-hadis, dârü'l-kurrâ, dârü'l-hikme, dârü't-tıb gibi dinî ve dünyevî bilgilerin özenle öğretildiği ilk, orta ve yüksek seviyedeki bu ilim ve irfan yuvaları vakıf yoluyla varedilip, her türlü ihtiyacı yine vakıf tarafından karşılanan eğitim müesseseleridir. Bilhassa Osmanlılar zamanında sayı, seviye, kapasite, kapsam ve intizam bakımından eşsiz bir inkişaf gösteren bu müesseseler, ülkemizin her yerinde vatandaşlarımızın istifadesine âmâde kılınmıştır. Herkese ve her kesime açık olup, bağrında binlerce bilgin ve yüzbinlerce öğrenciyi barındıran bu müesseseler uzun yıllar ülke ve insanımızın hizmetinde olmuştur.

Yurt sathında yaygın olup, yılların yıpratmadığı bu yapıların ihtişamla ayakta duran ölümsüz örneklerini, yaşadığımız yörelerde bol miktarda görmemiz mümkündür. Diğer taraftan bu müesseselerde okutulan ilmi eserlerle, yetiştirilen bilginlerin ilim âlemine kazandırdıkları kaynak eserler yerli ve yabancı araştırmacıların hayranlıkla etüd ve istifade ettikleri bilgi hazineleridir.

Bilgi ve kültür hayatımızın görkemli geçmişine tanıklık eden sözkonusu yapılarla eserler, varlıklarını Allah rızası doğrultusunda vakfederek vatan ve vatandaşlarının hizmetine terk ve tahsis eden hayırsever insanların eserleridir. Bu insanların dinî düşünce ve hür irade ile insanî ihtiyaçların karşılanması gayesiyle yapıp veya yaptırıp vakfettikleri hayrat tesislerinin bir bölümünü teşkil eden bu eserler, ilmi ilerlememizde önemli etken olan tesislerdir.

Atayadigarı vakıfların yapım, bakım ve yönetimini üstlendiği önemli eğitim kurumlarından biri de yazımıza konu olan Hattat Okulu'dur. İslâm Vakıfları Müzesi bünyesinde kurulup, güzel sanatların başta gelen dallarından biri olan hat sanatında usta sanatkarlar yetiştirmeyi amaçlayan bu okulun yetiştirdiği hattatların yazdıkları yazılar Türk'ün dehasını dile getiren eserler olarak câmi, mescid, medrese v.b. yapıların değişik yerleri ile müzeler ve yazma eser kütüphanelerini süslemektedir. Bazen bir kitap, bazen bir kitâbe, bazen de bir levhada görüp bakmaya doyamadığımız güzel hat eserleri, Türklerin bu alandaki üstünlüğünü dillere destan edip dünyaya duyuran eserlerdir. Kur'an-ı Kerim'in Mekke ve Medine'de indirildiği, Mısır'da en iyi şekilde okunduğunu ve İstanbul'da en güzel şekilde yazıldığını dile getiren atasözü bu gerçeği ifadeye yeter sanırım.

Böylesine harika hat eserlerini meydana getiren hat üstadlarının geliştirip güzel sanatların önemli bir dalı haline getirdikleri hat sanatının yayılması gayesiyle kurulan Hattat Okulu'nun amacı, yönetim, program, eğitim ve istihdam yönleriyle ilgili önemli hususlar ihtiva eden yönetmeliğini, orijinali ve sadeleştirilmiş şekli ile yorumumuzu okuyucularımızın tetkikine sunmayı faydalı gördük. Zira geçmişimize ışık tutan bu gibi belgelerin ihtiva ettikleri bilgilerle birlikte gençlerimizin istifadesine sunulması, tarihi gerçekleri görüp müesseseleri sıhhatli bir şekilde inceleyerek değerlendirme ve yorumlarını doğruya yönlendirmede yardımcı olacağı aşîkardır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıf Belgeler Arşivi'nde muhafaza edilen 950 no'lu kütük defterinin 31-33. sayfalarında kayıtlı olan

Hattat Okulu Nizamnâmesi'nin orijinali aynen şöyledir.

Medresetü'l-Hattâtîn Ta'limât-nâmesi

Birinci Madde- Sanâyi-i nefîse-i şarkıyyeden hutût ve usûl-i teclit ve tezhîbin ta'lim ve tedrisi için Dârü'l-hilâfeti'- aliyye'de "Medresetü'l Hattâtîn" namıyla bir mekteb te'sis edilmiştir.

İkinci Madde- Gerek Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye gerek düvel-i sâire tebe'asından olan umûm-ı efrâd-ı İslâmiyye, ta'limât-nâme ahkâmına ittibâ' etmek şartıyla medreseye bilâ-ücretin devâm edebilirler.

- İdâre -

Üçüncü Madde- Medrese-i İslâmiyye müzesine merbut ve idaresi müze müdiriyyetine mufavvazdır.

Müze idare meclisi, medresede de aynı vezaif ve selahiyeti hâizdir.

Dördüncü Madde- Medresede lüzûmu kadar kâtib ve mubassır ve hademe buluncaktır.

- Mu'allimîn ve müstahdemîn Sûret-i Ta'yinleri-

Beşinci Madde- Mu'allimîn müze meclisi idâresi tarafından intihab ve makam-ı nezâretçe ta'yin olunur.

Altıncı Madde- Kâtibler müdir tarafından intihâb ve makam-ı nezâretçe ta'yin ve müstahdemîn-i sâire müdiriyyetçe intihâb ve ta'yin kılınır.

- Vezâifi Me'mûrîn-

Yedinci Madde- Müdür, medresenin te'min-i intizâmına, tedrisâtın hüsn-i ceyranına, mu'allimîn ile ketebe ve müstahdemîn teftîş-i vezâifine nezâret ve medreseye müte'allık nizâmât ve evâmiri icra eder ve mühim gördüğü umûru müze meclis-i idâresine tebliğ ile mecliscé ittihâz edilecek karâra tevfi kan mu'amele-i lâzimeyi ifâ eyler.

Sekizinci Madde- Kâtib, müdirin gıyâbında vekâlet ederek medresenin demirbaş eşya defteriyle defâtir-ı sâireyi tanzîme ve mu'allimin ve müstahdemîn ile talebe vukû'âtını tescîle ve evâmiri mübellegayı bi'l-icrâ defter-i mahsûsuna kayda ve müdir tarafından havâle olunacak evrak üzerine mu'amele-i muktaziyeyi ifâ ve takib etmeye me'mûrdur.

Dokuzuncu Madde- Mubassır mu'allimîn ile talebenin devam defterine imzâlarını vaz' ettirerek derse devam edenlerle etmeyenlerin esâmisini mübeyyin rapor tanzîmiyle müdiriyyete itâ ve ders-hânelerde muhâfaza-ı intizâm ve âdâba itinâ eder.

Onuncu Madde- Hizmetçi, kapucu ile beraber medreseyi tathîr ve tanzîf ve medreseye

âid hâricî işleri de ifâ eyler.

Onbirinci Madde- Kapucu, medreseye girüp çıkanlara dikkat ve elbise ve kunduraları muhâfaza eder.

- Medrese Defterleri-

Onikinci Madde- Medresede künye, devâm, istatistik defterleri tutulur.

- Usûl-i Tedrîs -

Onüçüncü Madde- Medreseye onbeş yaşından aşağı talebe kabûl edilmez.

Ondördüncü Madde- Medresede sınıf usûlu yoktur.

Onbeşinci Madde- Medreseye devâm, müddet ile mukayyed olmayıp talebenin isti'dâdına ve mu'allimîn takdîrine vâbestedir. Ancak, iki sene zarfında ibrâz-ı isti'dâd edemeyenler medreseye devâm ettirilmez.

Onaltıncı Madde- Ta'allüm eyledikleri sanâyi'de sâhib-i meleke oldukları mu'allimleri tarafından tasdik edilen talebeye san'atlarındaki mahâretleri derecesinin ta'yîniyle sene-i tedrisiyye nihâyetinde icâzet-nâme ita kılınır; icâzetnâme nezâret-i celîlenin ve medrese müdiriyyetinin mühr-i resmîleri ve mu'allimin ve meclis-i idâre a'zâsının da mühr-i zâtîleri ile tahtim olunur.

Onyedinci Madde- İcâzet-nâme ahzinden sonra da tekemmül için medreseye devâm etmek isteyenler men' olunmaz.

- Ders Zamanları-

Onsekizinci Madde- Talebenin mikdâr ve mesâlik ve meşâgîli ile mevâsim nazar-ı dikkate alınarak ders zamanları müdiriyyet tarafından ta'yin olunur.

Ondokuzuncu Madde- Ders zamanlarında medreseye hâricden kimsenin duhûlüne ve talebe ile görüşmesine müsâade olunmaz.

Yirminci Madde- Her sene Ramazân-ı şerif ile eyyâm-ı resmiyyede medrese ta'til edilir.

- Mu'allimin ve müte'allimîn Devamı-

Yirmibirinci Madde- Mu'alliminin adem-i devamı halinde ücret-i tedrisiyye hususunda nezâret-i celilece kabul olunan usûl tatbik edilir.

Yirmiikinci Madde- Bir sene zarfında bilâ-mâzeretin üç ay mütevâliyen medreseye devam etmeyen talebenin kaydı terkin olunur.

Ders Programı

- Hutût Kısmı-

Yirmiüçüncü Madde- Medresede sülûs ve celîsi, nesih, ta'lîk, rik'a, divanî, celî divanî, reyhânî, tuğra ta'lim olunur.

- Teclid ve Tezhib Kısmı -

Yirmidördüncü Madde- Teclid ve tezhib kısmında usul-i kadime-i şarkıyyede cild, tezhib, boyaların sûret-i ihzar ve terkibi, altun ezmesi, mücellid kalıpları imali, âhâr ve mühre, ebrî 'imali, resm-i hattı ve bi'l-hassa arabesk eşkal ta'lim edilir.

- Umûmî Dersler -

Yirmibeşinci Madde- Talebeye tarih-i hutut ve hattâtın ile san'at-ı teclid ve tezhib târîhi muhtasaran tedris ve bunların tatbikâtı evkâf-ı münasibede Evkâf-ı İslâmiyye müzesinde icra olunur.

- Talebenin Esbâb-ı Tefeyyüzü -

Yirmialtıncı Madde- Umûm-ı mekâtib-i vakfiyye hüsni hat mu'allimlikleri ile Evkâf-ı Humayun Nezâretince yazdırılacak yazılar, imâl ve tezhib etdirilecek mühim cildler ve elvâh için medrese me'zûnlarıyla hâricden tâlib olanlar arasında müsabaka icrâsıyla maharetçe tesâvî husûlünde medrese me'zunları tercih kılınır.

- Talebe Âsârının Teşhîri -

Yirmiyedinci Madde- Talebenin mu'allimîn tarafından intihâb ve müdiriyyetçe tensib edilecek âsârı medresenin tahtındaki mahall-i mâhsûsda sûret-i dâ'imede teşhîr olunur.

Yirmisekizinci Madde- Bir sene zarfında vücûda getirilip meclis-i idare canibinden takdîr edilecek âsâr, Ramazan-ı Şerif ta'tilinde bir ay müddetle medrese derûnunda umûma teşhîr kılınır.

Fi 6 Cemâziye'l-âhir sene 1334 ve fi 27 Mart sene 1332

A'zâdan	A'zâdan	A'zâdan
Ahmed Hakkı	Mehmed Ziya	Kemal

A'zâdan	A'zâdan
Armanak	İsmet

Evkâf-ı İslamiye Müzesi Meclis-i İdâresi Re'isi Reşad Fuad

Evkâf-ı İslâmiyye Müzesi Meclis-i İdaresinin 28 Mart sene 332 tarihli mazbatası sûretidir.

Cümle-i âsâr-ı hayriyye-i nezaret-penâhilerinden bulunan medresetü'l-hattâtîn'in idâresi meclis-i âcizânemize havâle buyurulmasına binâen medresenin te'min-i intizâm ve tekemmülüne dâir arîz ve amîk tedkikât ve müzâkerât icrâsıyla tanzîm olunan ta'limât-name leffeh huzûr-ı sâmi-i dâverânelerine takdîm kılınmağla iktizâsının îfâsı vâbeste-i re'y-i rezîn-ı âsafâneleridir. Ol bâbda emr ü fermân Hazret-i men lehûl-emrindir.

A'zâdan	A'zâdan	A'zâdan
Ahmed Hakkı	Mehmed Ziya	Mahmud Kemal

A'zâdan	A'zâdan
Sakızlı Armanak	İsmet

Evkâf-ı İslamiyye Müzesi Meclis-i İdare Re'isi Reşad Fuad

Buyruldu-i âlî-i nezaret-penâhi sûretidir.

Kuyûd-i vakfiyye kaleminde ba'de't-tescîl tatbik edilmek üzere Evkâf-ı İslâmiyye müzesi müdiriyyetine fi 12 Cemâziye'l-âhir sene 334

Evkâf-ı İslâmiyye Müzesi Müdiriyyetinin 4 Nisan sene 332 tarihli ve 22 numaralı müzekkiresi sûretidir:

Evkâf-ı İslamiyye müzesi meclis-i idâresi cânibinden medresetü'l-hattâtîn için tertîb ve tanzîm olunup zât-ı sâmi-i hazret-i nezâret-penâhînin "kuyud-ı vakfiyye kaleminde ba'de't-tescîl tatbik edilmek üzere Evkâf-ı İslâmiyye müzesi müdiriyyetine" buyrultusunu havî bulunan ta'limât-nâme gönderilmiş olmağla kuyûd-ı vakfiyye müdiriyyet-i aliyyesine tevdi kılındı.

Ber-müceb-i müzekkire idârece mu'amele-i kaydiyye îfâ kılınmış olmağla buyruldu-i sâmi-i nezâret-penâhi mücebince tatbik edilmek üzere evrâk-ı esâsiyesi Evkâf-ı İslâmiyye müzesi müdiriyyetine i'ade kılınmıştır. Fi 16 Cemâziye'l-âhir sene 334, fi 6 Nisan sene 332

Yukarıda orijinali sunulan Hatta Okulu Yönetmeliği'nin tarafımızdan yapılan sadeleştirilmiş şekli şöyledir.

Hattat Okulu Yönetmeliği.

1. Madde- Doğunun güzel sanatlarından hatlar (yazılar), ciltleme ve süsleme usulünün öğretimi için İstanbul'da "Hattat Okulu" adıyla bir okul kurulmuştur.

2. Madde- Gerek yüce Osmanlı devleti, gerek diğer devletlerin uyruklarından olan Müslüman kimselerin tamamı, yönetmelik hükümlerine uymak şartıyla okula ücretsiz olarak devam edebilirler.

Yönetim

3. Madde- Okul İslam (Vakıflar) Müzesine bağlı ve **yönetimi** müze müdürlüğüne bırakılmıştır. Müze yönetim kurulu okulda aynı görev ve selahiyeti haizdir.

4. Madde- Okulda gereği kadar kâtib, mu-bassır¹ ve müstahdem bulunacaktır.

1. Mekteplerde öğrencilerin durumu ile yakından ilgilenen, düzenliliği sağlayan kimse..

Öğretmen ve Müstahdemlerin Atama Şekilleri:

5. Madde- Öğretmenler müze yönetim kurulu tarafından seçilip bakanlık makamınca atanırlar.

6. Madde- Kâtipler, müdür tarafından seçilip, bakanlık makamınca tayin edilir, diğer müstahdemler de müdürlükçe seçilir ve atanırlar.

Memurların Görevleri

7. Madde- Müdür, okulun disiplinini sağlamayı, öğretimin güzel bir şekilde yürütülmesini, öğretmenlerle kâtipler ve müstahdemlerin görevlerini denetlemeyi gözetir, okulla ilgili kural ve emirleri yürütür ve önemli gördüğü işleri müze yönetim kuruluna ileterek kurulca alınacak karara uygun olarak gerekli işlemi yapar.

8. Madde- Kâtip, müdürün bulunmaması halinde ona vekalet ederek okulun demirbaş eşya defteriyle diğer defterlerini düzenlemek, öğretmen, müstahdem ve öğrencilerle ilgili olup biten hadiseleri kayd etmek, tebliğ edilen emirleri özel defterine geçirmek, müdür tarafından havale edilecek evrak üzerine gerekli işlemi yapmak ve takib etmekle görevlidir.

9. Madde- Mubassır, öğretmenler ile öğrencilerin devam defterlerine imzalarını attırarak, okula devam edenlerle etmeyenlerin adlarını belirten rapor düzenleyip müdürlüğe vermeye, dersanelerde disiplin ve adabı korumaya özen gösterir.

10. Madde- Hizmetçi, kapıcı ile beraber okulu temizler ve okula ait dış işleri de yapar.

11. Madde- Kapıcı, okula girip çıkanlara dikkat eder ve elbise ile ayakkabıları korur.

Okul Defterleri

12. Madde- Okulda künye, devam ve istatistik defterleri tutulur.

Öğretim Usulü

13. Madde- Okula 15 yaşından aşağı öğrenci kabul edilmez.

14. Madde- Okulda sınıf usulü yoktur.

15. Madde- Okula devam süre ile sınırlı olmayıp öğrencinin yeteneğine ve öğretmenin takdirine bağlıdır. Ancak iki yıl içinde yeteneğini gösteremeyenler okula devam ettirilmez.

16. Madde- Öğrendikleri sanatlarda melek² sahibi oldukları öğretmenleri tarafından onaylanan öğrencilere sanatlarındaki becerileri dereceleri belirtilerek öğretim yılı sonunda icâzet-nâme³ verilir. İcâzet-nâme bakanlık ve okul müdürlüğünün resmi mühürleri, öğretmenler ve yönetim kurulu üyelerinin şahsi mühürleri ile mühürlenir.

17. Madde. İcâzet-nâme aldıktan sonra olgunlaşmak için okula devam etmek isteyenler engellenmezler.

Ders Zamanları

18. Madde- Öğrencilerin sayı, meslek ve uğraşları ile mevsimler gözönünde bulundurularak ders zamanları müdürlük tarafından belirlenir.

19. Madde- Ders zamanlarında okula dışarıdan kimsenin girmesine ve öğrencilerle görüşmesine izin verilmez.

20. Madde- Her yıl Ramazan ayı ile resmi günlerde okul tatil edilir.

Öğretmen ve Öğrencilerin Devamı

21. Madde- Öğretmenlerin devamsızlığı halinde ders ücreti hususunda bakanlıkça kabul olunan usul uygulanır.

22. Madde- Bir yıl içinde mazeretsiz olarak üç ay ardarda okula devam etmeyen öğrencilerin kaydı silinir.

Ders Programı

Hat Bölümü

23. Madde- Okulda sülüs ve celi sülüs⁴, nesih⁵, ta'lik⁶, rik'a⁷, divânî, celi divânî⁸, reyhanî⁹ ve tuğra öğretilir.

Cilt ve Tezhib Bölümü

24. Madde- Cilt ve tezhib bölümünde eski doğu usulünde cilt, tezhip, boyaların hazırlanma şekli ve oluşturulması, altın ezmesi, mücellit kalıpları yapımı, âhâr¹⁰, mührü¹¹ ve ebrû¹² yapımı, hat şekli ve özellikle arabesk şekiller öğretilir.

2. Tekrarlaya tekrarlaya meydana gelen alışıklık, yatkınlık, yordam.
3. Daha önce medreselerde yetişen öğrencilere verilen diplomadır.
4. Harflerinin altında dört parçası düz, iki parçası devrik yazılan yazı çeşidi. Bunun kalın yazılanına celi sülüs denir.
5. Kalınlığı sülüs yazının üçte biri kadar olan ve Kur'an, tefsir ve hadis yazmakta çok kullanılan bir yazı çeşidi.
6. Kalınlığı sülüs kadar olan, bütün harfleri devirli yazılan İran yazısı.
7. Harflerin çoğu bittişik olan ve çabuk yazıldığından dolayı mektup ve saire yazmakta kullanılan yazı çeşidi.
8. Ferman ve beratlarda kullanılan ve rika'nın birleştirilmesinden doğan yazı çeşidi.
9. Kalınlığı sülüs kadar olan, içinde gözü kapalı harf bulunmayan ve Kur'an ile dua yazmakta kullanılan yazı çeşidi.
10. Hattatların kullandıkları, kağıda sürülen nişastalı yumurta.
11. Kağıt ve saireyi cilalamak için kullanılan billur top.
12. Kitap ciltlerinin iç kaplarında, tezhiplerin dış kısımlarında ve buna benzer sanat eserlerinde yardımcı bir süsleme unsuru olarak kullanılan, hareli, motifli boyama usulü.

Genel Dersler

25. Madde- Öğrencilere hat ve hattatların tarihiyle cilt ve tezhib sanatının tarihi özet olarak okutulup bunların uygulamaları uygun vakitlerde İslam Vakıfları Müzesi'nde yapılır.

Öğrencilerin Yükselme Sebepleri

26. Madde- Bilumum vakıf mekteplerin güzel hat öğretmenlikleri ile Vakıflar Bakanlığı'nca yazdırılacak yazılar, yaptırılacak ve tezhib ettirilecek önemli ciltler ve levhalar için okul mezunlarıyla dışarıdan istekli olanlar arasında yarışma yapılarak beceri bakımından eşitlik olması halinde okul mezunları tercih edilir.

Öğrencilerin Eserlerinin Teşhiri

27. Madde- Öğrencilerin öğretmenler tarafından seçilip müdürlükçe uygun görülecek eserleri okulun altındaki özel yerde devamlı olarak teşhir olunur.

28. Madde- Bir yıl içinde meydana getirilip yönetim kurulu tarafından takdir edilecek eserler Ramazan-ı şerif tatilinde bir ay süreyle okul içinde umuma teşhir edilir.

6 Cemaziye'l-ahir sene 1334 H. (3 Nisan 1916 M.)

Üye	Üye	Üye
Ahmed Hakkı	Mehmed Ziya	Kemal
Üye	Üye	
Armanak	İsmet	

İslam Vakıfları Müzesi Yönetim Kurulu Başkanı Reşad Fuad.

İslam Vakıfları Müzesi Yönetim Kurulunun 29 Mart 1332 H. (5 Nisan 1916 M.) tarihli kararnamesinin suretidir

Bakanlıkların hayrat eserleri cümlesinden olan Hattat Okulu'nun yönetimi acizane kurulumuza bırakılmış olduğundan okulun intizamının sağlanması ve olgunlaştırılmasına dair geniş ve derin incelemeler ve görüşmeler yapılarak düzenlenen yönetmelik ekli olarak doğruluk sever yüce makamlarına sunularak gereğinin yapılması bakanlıklarına yakışır olan sağlam düşüncelerine bağlıdır. Bu hususta emir ve buyruk, emretme yetkisi kendinin olan Hazretlerindir.

Üye	Üye	Üye
Ahmed Hakkı	Mehmed Ziya	Mahmud Kemal
Üye	Üye	
Sakızlı Armanak	İsmet	

İslam Vakıfları Müzesi Yönetim Kurulu Başkanı Reşad Fuad

Yüce Bakanlık buyruğu suretidir.

Vakıf Kayıtlar kaleminde tescil edildikten sonra uygulanmak üzere İslam Vakıflar Müzesi Müdürlüğü'ne 12 Cemaziye'l-ahir 1334 H (9 Nisan 1916 M.)

İslam Vakıfları Müzesi Müdürlüğü'nün 4 Nisan 1332 H (11 Nisan 1916 M.) tarihli ve 22 no'lu yazısının suretidir.

İslam Vakıfları Müzesi Yönetim Kurulu tarafından Hattat Okulu için düzenlenip bakan hazretlerinin "Vakıf Kayıtlar Kaleminde tescil edildikten sonra uygulanmak üzere İslam Vakıfları Müzesi Müdürlüğü'ne" buyruğunu ihtiva eden yönetmelik, gönderilmiş olmakla Vakıf Kayıtlar Müdürlüğü'ne tevdi edildi.

Yazı uyarınca idare tarafından kayıt işlemi yapılmış olmak suretiyle yüce bakanlık buyruğu gereğince uygulanmak üzere esas evrakı İslam Vakıfları Müzesi Müdürlüğü'ne iade edilmiştir.

16 Cemaziye'l-ahir 1334 H. (13 Nisan 1916 M.)

Yirmisekiz maddeden oluşan ve orijinaliyle sadeleştirilmiş şekli yukarıda tetkikinize sunulan bu yönetmeliğin incelendiğinde de görüleceği üzere aşağıdaki bilgileri ihtiva ettiği anlaşılmaktadır.

1. Hat, cilt ve tezhib sanatlarının doğuya ait güzel sanatlardan olduğu,

2. Devletin başkenti olan İstanbul'da hat, cilt ve tezhib sanatlarının öğretim ve eğitimi için "**Hattat Okulu**" adında bir okulun kurulduğu.

3. Okulun, bu yönetmelik hükümlerine uymak şartıyla ücretsiz olarak isteyen her Müslümana açık olduğu,

4. Okul, "**Hattat Okulu**" diye adlandırılmış olmakla beraber burada hat derslerinin yanında cilt ve tezhib sanatlarıyla ilgili eğitimin de yapılmasının öngörüldüğü,

5. Okulun İslam Vakıfları Müzesi Müdürlüğü'ne bağlı olup, bu müzenin idarecileri tarafından yönetileceği,

6. Okulda görev alacak öğretmenlerin müze yönetim kurulunca seçilip Vakıflar Bakanlığı'nca atanacağı,

7. Okulda görev yapacak genel idare personelinin müdür tarafından seçilip bakanlıkça atanacağı, yardımcı hizmet personelinin de doğrudan müdür tarafından atanacağı,

8. Müdür, kâtip, gözetici, hizmetçi ve kapıcı gibi görevlilerin nasıl çalışacaklarının maddeler halinde belirtildiği,

9. Okulda kütne, devam ve istatistik defterleri olmak üzere 3 ayrı defter tutularak ilgili hususların muntazaman bunlara işlenilmesi,

10. Okula alınacak öğrencilerin asgari yaşı 15 olarak tesbit edilmiş olmakla beraber azami sınır belirleyen bir kayda yer verilmediğinden 15 ve daha yukarı her yaştaki isteklinin katılma imkanının olduğu,

11. Eğitim sisteminde sınıf usulü olmadığı, okula devam etmenin belirli bir süresi olmayıp bu hususun öğrencilerin yetenekleriyle öğretmenlerinin değerlendirmelerine göre tesbit edileceği ve iki yıl içinde yeteneklerini isbat edemeyenlerin bu süre sonunda okula devam edemeyecekleri,

12. Öğrencilerin öğrendikleri sanatlarda meleke sahibi oldukları öğretmenler tarafından onaylanması halinde bunlara öğrenim yılı sonunda öğrenim seviyelerini belirleyen diploma verileceği,

13. Mezun olan öğrencilerin, diplomalarını aldıktan sonra sanatlarını daha çok geliştirmeye istekli olmaları halinde okula devam etmelerinde sakınca olmayacağı,

14. Ders zamanlarının, öğrencilerin miktar, meslek ve meşguliyetleriyle mevsimler gözönünde bulundurularak müdür tarafından belirleneceği, ders saatlerinde dışardan kimse- nin okula alınamayacağı ve öğrencilerle görüşmelerine izin verilemeyeceği,

15. Okulun her yıl Ramazan ayı ile resmi tatil günlerinde tatil edileceği,

16. Öğretmenlerin devamsızlığı durumunda ders ücreti konusunda bakanlığın kabul ettiği usulün uygulanacağı ve öğrencilerden bir yıl içinde üç ay sürekli devam etmeyenlerin de kaydının silineceği,

17. Okulun hat bölümünde muhtelif yazı çeşitleriyle tuğra olmak üzere 9 çeşit yazı öğretileceği, cilt ve tezhib bölümlerinde ise bu sanatlarla ilgili olarak boyaların hazırlanması, oluşturulması, altın, ezmesi, kalıplar yapılması, ahar, mührü ve ebru yapımının yanında hat şekillerinin öğretileceği,

18. Diğer taraftan öğrencilere hat ve hattatların tarihiyle cilt ve tezhib sanatlarının geçmiş hakkında özet bilgiler verileceği,

19. Vakıf mekteplerdeki güzel hat öğretmenliklerine atamalarda, bakanlıkça yazdırılacak yazı ve levhalarla yaptırılacak cilt ve tezhiblerde okul mezunlarının dışında isteklilerin bulunması halinde yarışma düzenleneceği, eşitlik halinde ise okul mezunlarının tercih edileceği,

20. Öğrencilerin eserlerinden öğretmenler tarafından seçilip müdürlükçe uygun görülenlerin okulun altındaki özel bölümde teşhir edileceği,

21. Bir yıl içinde meydana getirilip

yönetim kurulu tarafından takdir edilecek önemli eserlerin Ramazan tatilinde bir ay okul içinde herkese açık olacak şekilde sergileneceği ifade edilmektedir.

İslam Vakıfları Müzesi'nin Yönetim Kurulu Başkanı ve beş üyesinin imzasıyla 6 Cemaziye'l-ahir 1332 H. (3 Nisan 1916 M.) tarihinde kararlaştırılan bu yönetmelik aynı kurulun 29 Mart 1332 H. (5 Nisan 1916 M.) tarihli karamamesi ekinde gereği yapılmak üzere Bakanlık makamının onayına sunulmuştur. Bu kararnamede geçen ifadelerden sözkonusu hattat okulunun daha önceki bir tarihte kurulmuş olup bilahere İslam Vakıfları Müzesi Yönetim Kurulu'na bağlandığı anlaşılmaktadır.

Bakanlık makamınca incelenip tasvip gören bu yönetmeliğin, Vakıf Kayıtlar Müdürlüğü'ndeki ilgili kütük defterine kaydedildikten sonra uygulanmak üzere 12 Cemaziye'l-ahir 1334 H. (9 Nisan 1916 M.) tarihinde İslam Vakıfları Müzesi Müdürlüğüne iade edilmiştir.

Bakanlığın bu emri istikametinde hareket eden İslam Vakıfları Müzesi Müdürlüğü, sözkonusu yönetmeliği ilgili kütük defterine kaydedilmek üzere 4 Nisan 1332 H. (11 Nisan 1916 M.) tarih ve 22 sayılı yazısıyla Vakıf Kayıtlar Müdürlüğü'ne göndermiştir.

Vakıf Kayıtlar Müdürlüğü'nce ilgili kütük defterlerine kaydedilen sözkonusu yönetmelik Bakanlık Makamının onayları uyarınca uygulanmak üzere 16 Cemaziye'l-ahir 1334 H. (13 Nisan 1916 M.) tarihinde İslam Vakıfları Müzesi Müdürlüğü'ne iade edilmiştir. Böylece yönetmelik hazırlandığı tarihten 10 gün sonra yürürlüğe girerek bahse konu hattat okulunun çalışmaları disipline edilmiştir.

Sunulan yönetmelikte yer alan amaçlar ve belirtilen özelliklerle 1916 yılında Vakıflar Bakanlığı'nca açılan bu okulun kaç yıl devam ettiği ve ne kadar öğrenci yetiştirdiğine dair kesin bilgiye sahip değiliz. Bu konuda derinlemesine araştırma yapıldığı takdirde bilinmeyen bu hususların ortaya çıkarılacağını sanıyoruz. Ancak güzel sanatların hat, cilt ve tezhib gibi üç önemli dalında az da olsa yetenekli ve becerikli ustaların öğrenim gördüğü sözkonusu okulun önemli bir okul olduğuna inanıyoruz. 1916 yılından sonra İstanbul'da yetişen hattat, mücellit ve müzehhiblerin çoğunun büyük bir ihtimalle bu okuldan mezun olduklarını ümid ediyoruz.

Arzedildiği üzere okulun kaç yıl öğretime açık kaldığı ve ne kadar mezun verdiği kesin olarak bilinmemekle beraber kurulup hizmete açıldığı bir gerçektir. Sunulan belge bu gerçeği ortaya koymaktadır. Vakıflar Bakanlığı'na

bağlı okullar arasında yer almak üzere kurulup hizmete sunulan ve bir süre öğrenime açık olduğu umulan sözkonusu okulun açılıp hizmet vermesinde fikrî, idarî ve ilmi katkısı olan vakıf

yöneticilerini rahmet, minnet ve şükranla anıyor, şerefli geçmişimizde görkemli yeri olan bu güzel sanat dalının günümüzde de yaşamasını diliyoruz.

مدرسة الخطاطية ببنغازي

٦٩٠

بموجب مادة — ضابغ نفيس ترقية وده خطوط واصل تجويد وده حيلك تعليم وترسيخ الجوده والخلقة الطيبة وده (مدرسة الخطاطية) تالمير برکت تأسيس يلد —
بموجب مادة — كرك وده حيلك تخمينه كرك وول ساج نيفه سنده اولاد وده حوم واد اسلاميه ببنغازي احكامه اتباع انك شريطه مدرسه بلاجرة دوام ايدم ييلير

٧٧١

اداره

بموجب مادة — مدرسه اسلاميه موزه سنده رولط واداره سوزده مديريته مفوضه — موزه اداره مجيس ، مدرسه م عيه وظائف وصلاحتي حازر د —

ورديجى ماده — مدرسه ده لرؤي قد — كاتب ومبصر وعظم بولنه عقد —

معلميه وخدمتيك موز ييلير

بموجب مادة — معلميه ، موزه مجيس اداره سي طرفه نه انتخاب ومقام نظامي تسيير وده
انجي ماده — كاتير مدير طرفه نه انتخاب ومقام نظامي تسيير وخدمتيك ساج مديريته انتخاب وتسيير وده

وظائف موزيه

بموجب مادة — مدير ، مدرسه نك تاسيسه تنظيمه نه بيانك عيه جايانه ، معلميه ببنغازي وخدمتيك تسيير وظائفه
وظائف ومدرسه متعلقه نظامه واداري اجرائيه ومهم كور ديكي اموري موزه مجيس اداره سنده ببنغازي ببنغازي اتخاذ ايله حيلك فراه توفيقا معامله لازم لي ايفالير

بموجب مادة — كاتب مديرك غياي وکالت ايدرك مدرسه نك ومير باسده شيا وفتريل وفاتر ساج لي تنظيمه معلميه
وخدمتيك ايله طيبه وفتريل ساجيل وادامه ببنغازي وفتريل موزيه قنده ومدير طرفه حواله اولنه عيه وادامه اورينه معامله مفضله لي ايفالير وخدمتيك موزيه

بموجب مادة — مبصر ، معلميه ايله طيبه نك دوام وفتريل مضارلي وضع ايتيره ك در — دوام ايتيره انجي نك
استيني ميه ايو تنظيمه مديريته اعطال ودرجانه لرده محافظه انتظام وادامه اغنا ايد —

بموجب مادة — هديجى قوجي ايله برابر مدرسه لي نظير ونظيف ومدرسه عاه خاجي ايتيريه ايفالير
اورديجى ماده — قوجي ، مدرسه كيروب جيفانده وقت واليسه وقونه ره له محافظه ايد —

مدرسه وفترلي

اورديجى ماده — مدرسه ده كينه ، دوام ، ايناسنيوه وفترلي طوبير

جولائی ۱۹۷۱ء کو جاری شدہ

بقدر و قیمة فتمت به بعد التمسيل بطريقه ايدى الله ادره اوقاف اسلاميه مؤرخه ١٢٤٤ هـ

اوفاق اسلام، موزہ کی مدد پر تیار، ۱۷۷۷ء، پانی پت، دیکھی گئی، نو فروغ، کراچی، ص ۱۲۷۔

اوقاف اسلامیہ موزہ مجببہ دارہ مجببہ مدرسۃ الخطاطیہ مجموعہ رقیب و نظم الملوک ذات سجدہ حققت نظر فیہ لا یقود و فیہ
فائدہ بلہ التسلیل نظیرہ اریطک اور ہ اوقاف اسلامیہ موزہ مجببہ مدرسۃ الخطاطیہ مجموعہ رقیب و نظم الملوک ذات سجدہ حققت نظر فیہ لا یقود و فیہ
مدرسہ علیہ نہ تو ریع قریف

بر موجب مذکورہ ادارہ جو معاملہ قیدیہ ایفا فتنہ اور فتنہ بولدی سے نظائر تھی جو بنیہ طبیعیہ اور زہ اور فتنہ سے
 اوقاف اسلامیہ موزہ سی مدتیہ اعادہ فتنہ - (عادی الاور) (عادی الاور)